

ν' αντιληφθῶ, ἐφ' ὅσον μάλιστα ὁ χάρτης εἰς τὸ καίριον σημεῖον τοῦ στίχου τούτου εἶναι κατεστραμμένος καὶ παρουσιάζει χάσμα, εἰς ποῖον Χάττι Χουμαγιούν ὁ Πατριάρχης ἀναφέρεται ἐνταῦθα. Ὡς Χάττι Χουμαγιούν εἶναι κυρίως γνωστὸν τὸ τοῦ ἔτους 1856, δι' οὗ καθιεροῦνται ἐν Τουρκίᾳ ἰσονομία καὶ ἰσοπολιτεία πρὸς τοὺς Χριστιανοὺς ὑπηκόους τοῦ Σουλτάνου: Κ. ΠΑΠΑΡΡΗΓΟΠΟΥΛΟΥ, *Ἱστορία τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους*, 5ῃ ἔκδ., ὑπὸ Π. Καρολίδου, 6, 1925, σελ. 294· Ν. ΠΑΝΤΑΖΟΠΟΥΛΟΥ, *Τινὰ περὶ τῆς ἐννοίας τῶν «προνομίων» ἐπὶ τουρκοκρατίας* ἐν Ἀρχ. Ἰδιωτ. Δικ. 10, 1943, καὶ εἰς Ἀνάτυπον Ἀθῆναι 1943, σελ. 6, εἰς ὃ γίνεται ἡ παραπομπή. Εἶναι ὁμῶς φανερόν, ὅτι περὶ τούτου δὲν πρόκειται ἐνταῦθα· φαίνεται μᾶλλον ὅτι ὑπαινίσσεται τὸ ἀρχικὸν βεράτιον δι' οὗ Μωάμεθ ὁ Κατακτητὴς ἀνεγνώρισε τὸν Πατριάρχην θρησκευτικὸν καὶ πολιτικὸν ἀρχηγὸν τοῦ ἔθνους τῶν Ρωμαίων, ἥτοι τῶν Ἑλλήνων, καὶ περὶ οὗ βλέπε: ΑΘ. ΚΟΜΝΗΝΟΥ ΥΨΗΛΑΝΤΟΥ, *Τὰ μετὰ τὴν Ἀλωσιν*, Κωνσταντινούπολις 1870, σελ. 52. Ὅρα ἐπίσης: Κ. ΠΑΠΑΡΡΗΓΟΠΟΥΛΟΥ, 5β, Ἀθῆναι 1925, σελ. 71 ἐπ.· Μ. ΚΑΡΑΒΟΚΥΡΟΥ, *Τῶν ἐν Τουρκίᾳ Πατριαρχείων, Οἰκουμενικοῦ, Ἀλεξανδρείας, Ἀντιοχείας καὶ Ἱεροσολύμων, τὰ δίκαια καὶ προνόμια*, Κωνσταντινούπολις 1914, σελ. 117 ἐπ.

Τὸ ἔγγραφον ὁμιλοῦν ἐν στίχῳ 8 περὶ παρελθόντος.... ἔτους δὲν ἐννοεῖ τὸ προηγούμενον τῆς συντάξεως τοῦ παρόντος ἐγγράφου ἔτος, ἀλλὰ προγενέστερον, ἀπόδειξις δὲ περὶ τούτου ὅτι ἀναφέρει ἐν συνεχείᾳ ποῖον εἶναι τὸ ἔτος τοῦτο, ἐνῶ, ἂν τὸ προδραμὸν ἔτος ὑπηνίσσετο, δὲν ὑπῆρχεν ἀνάγκη νὰ πράξῃ τοῦτο· καὶ ἐπὶ πλέον ὅτι εὐθὺς μετὰ ταῦτα μνημονεύει καὶ τοῦ δευτέρου κατὰ σειρὰν χρεωστικοῦ τεσκερὲ μὲ χρονολογίαν 1791, ἥτις δὲν εἶναι ἡ ἀμέσως προηγούμενη τοῦ ἔτους 1795, καθ' ὃ εἶναι συντεταγμένον τὸ παρόν.

Τί νοεῖται διὰ τοῦ ὅρου τεσκερὲς καὶ ἂν τυχὸν ἡ λέξις ἀντιστοιχῇ πρὸς τὴν ἑλληνικὴν ὁμολογίαν, δὲν δύναμαι ν' ἀποφανθῶ, ὥς μὴ γνώστης τῆς τουρκικῆς.

1 † Γεράσιμος ἐλέω Θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως Νέας Ρώμης καὶ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης

2 † Ἐνδοξότατε ἄρχων δραγουμάνε τοῦ βασιλικοῦ στόλου, καὶ ἡμέτερε
3 κατὰ πνεῦμα υἱὲ ἀγαπητὲ κύριε Κωνστάκη Χαντζερῆ, τὴν αὐτῆς
4 ἐνδοξότητα πατρικῶς εὐχόμενοι, εὐλογοῦμεν. Καὶ διὰ τοῦ
5 παρόντος συνοδικῶς ἀνταποκρινόμεθα αὐτῇ περὶ τῶν δύο ἐκείνων
6 ἐγγράφων τῶν ὡς χρεωστικῶν τεσκερέδων τοῦ μακαρίτου ἀγα-
7 πίου κυζίκου ἀναφανέντων, τοῦ μὲν γραφέντος κατὰ τὸν νοέμβριον
8 μῆνα τοῦ παρελθόντος χιλιοστοῦ ἑπτακοσιοστοῦ ὀγδοηκοστοῦ ἐννάτου
9 σωτηρίου ἔτους ἐπ' ὀνόματι σερίφ ἀγᾶ, καὶ περιέχοντος ποσότητα
10 ἄσπρων ὀκτὼ χιλιάδων γρο(σίων), τοῦ δὲ κα(τὰ) τὸν Ἰανουάριον τοῦ χι-
11 λιοστοῦ ἑπτακοσιοστοῦ ἐννενηκοστοῦ πρώτου σωτηρίου ἔτους ἐπ' ὀνόματι
12 ζωήτσας σαμουρκάση, κακείνου περιέχοντος ποσότη(α) χιλιάδ(ων)

13 γροσί(ων), περὶ αὐτῶν δὲ τούτων δηλοποιοῦμεν, ὅτι καὶ τὸ Ἱερ()νητὸν
 14 χάτι χουμαγιῶν, εἰς τὸ νὰ θεωρῇ ὁ παιριάρχης μετὰ τῶν συνεδριαζόν-
 15 των ἀρχιερέων πᾶσαν ὑπόθεσιν τῆς ἐκκλησίας, καὶ τοῦ γένους, ἐ-
 16 θεωρήσαμεν ἰδίᾳ τε καὶ κοινῶς μετὰ πολλῆς τῆς ἐπιστασίας, καὶ ἀκρι-
 17 βοῦς τῆς ἐρεῖνης καὶ ἐξετάσεως καὶ αὐτὰ τὰ ἔγγραφα, καὶ ἀπεδείχθη-
 18 σαν ἐπίπλαστα καὶ ψευδῇ, πρῶτον μὲν ἀπὸ τῆς ὑπογραφῆς, ὅτι ἡ
 19 ὑπογραφή οὐκ ἦν ὁμοία, μὲ ὅλον ὅπου ὁ δραματουργῶν ἐπεμελήθη
 20 νὰ μιμηθῇ ἐκείνην, ἀλλ' ὅμως οὐκ ἠδυνήθη, δεύτερον καὶ ἐξ αὐτῆς
 21 τῆς βούλλας, ὅτι ἡ γνησία ἐκείνου βούλλα μεγαλητέρα, καὶ ἄλλως ἐ-
 22 χουσα τὰ σχήματα τῶν γραμμάτων ἐκείνης, καὶ ἄλλως αὐτῆς, καὶ
 23 μικροτέρα, καὶ δι' ὅλον ἀνόμοια ἀμφοτέρω τοῖς γνησίοις ἐκείνου τοῦ
 24 μακαρίτου καὶ ἀληθέσι, σφραγίδι φραμὲν καὶ ὑπογραφῇ· ἔτι δὲ
 25 καὶ ἐξ αὐτῆς τῆς μελάνης, ὅτι ἡ ὑπογραφή τοῦ ἐνὸς τεσκερὲ μὲ ὅ-
 26 λον ὅπου δοκεῖ, ὅτι ἐτεχνάσθη παρὰ τοῦ δραματουργοῦ πρὸ τριῶν χρόνων,
 27 καὶ ὕστερον ἐδραματουργήθη ἡ δευτέρα ἐν τῷ ἐτέρῳ τεσκερέ, εἶναι μὲ μί(αν)
 28 καὶ τὴν αὐτὴν μελάνην ἀπαράλλακτος κατὰ τὸ χρῶμα, ἀλλὰ τοῦτο ἀδύνατον,
 29 ἄρα καὶ ἐπίπλαστα, ὡσαύτως καὶ ἐξ αὐτοῦ τοῦ χαρτίου, ὅτι ὁ πρῶτος τεσκε-
 30 ρὲς ἐγένετο εἰς μισὴν κόλλαν χαρτίου, ὕστερον δὲ ἀπὸ τρεῖς χρόνους νὰ εὔρε-
 31 θῇ καὶ ἡ ἑτέρα μισὴ κόλλα τοῦ αὐτοῦ χαρτίου, καὶ νὰ γραφῇ τεσκερὲς κατὰ τὸν
 32 σκοπὸν τοῦ πλασματοποιοῦ, καὶ τοῦτο πάννυ δυσχερὲς καὶ ἀπίθανον, ὥστε τὸ
 33 μὲν χαρτὶ τῶν δύο ἐκείνων τεσκερέδων φαίνεται(αι) ὁμοιον, τὰ δὲ ἔγγραφα
 34 ψευδέστατα καὶ ἐπίπλαστα, ὅτι δὲ καὶ τὸ γράψιμον αὐτῶν δὲν εἶναι μὲ
 35 χέρι τοῦ μακαρίτου ἐκείνου, μήτε τῶν κατὰ καιροὺς γραμματικῶν αὐτοῦ, εἶναι
 36 ὁμολογούμενον, καὶ τοῖς πᾶσι ἀναντίρρητον· ὅθεν ἐκ τούτων πάντων γίνεται
 37 σαφέστατον, ὅτι τὰ ἔγγραφα ἐκεῖνα εἰσὶ ψευδέστατα, καὶ ὡς χάριτος ἄγγρα-
 38 φος λογίζονται, καὶ μήτε τεσκερέδες, μήτε ὁμολογίαι λέγονται, οὐ μὴν δὲ ἀλ-
 39 λὰ καὶ ὅσα ἂν φανῶσιν ἐν οἴῳδῃποτε καιρῷ, καὶ τόπῳ τοιαῦτα ἔγγραφα, ὡς
 40 ψευδῇ καὶ ψευδῇ ἀποδεικνύμενα, ἀκυρωθήσονται, καὶ ἀφανῇ γενήσονται(αι).
 41 ὅτι δὲ καὶ ὁ μακαρίτης ἐκεῖνος ἐν τῇ ἀσθενείᾳ αὐτοῦ ἔζησε περίπου τοὺς δύο
 42 μῆνας, καὶ διετάξατο τὰ κατ' αὐτὸν ἐν διαθήκαις, καὶ ὑπὸ ἐπιτρόποις, ἔχων
 43 μέχρι τελευταίας αὐτοῦ ἀναπνοῆς ὑγιεῖς καὶ ζώσας τὰς φρένας, καὶ ἀνεμνή-
 44 σθη πάντων, τοῦτο πάντως ἴσμεν, καὶ ὁμολογοῦμεν, καὶ τοῦ ἐλαχίστου ἀνε-
 45 μνήσθη, πῶς ἔσται δυνατόν ἐὰν ἐχρεώσται τοῖς εἰρημένοις νὰ μὴ ὁμολογήσῃ
 46 ἐν ταῖς διαθήκαις αὐτοῦ; ἄλλως τε οἱ ἔχοντες αὐτοὺς τοὺς τεσκερέδες πῶς
 47 οὐκ ἐκοινολόγησαν πρὸ τοῦ θανάτου ἐκείνου τὰ ἀνὰ χεῖρας αὐτῶν ἔγγραφα;
 48 καὶ τίνας χάριν οὐκ ἀπήτησαν ἢ ἐμμέσως ἢ ἀμέσως; κατάδηλον τοί-
 49 νυν ἐκ τούτων πάντων ὅτι τὰ ἔγγραφα ἐκεῖνα εἰσὶ ψευδέστατα, καὶ ἐ-

- 50 πίπλαστα, καὶ ἄκνυρα, καὶ ἀνίσχυρα, καὶ ἀντ' οὐδενὸς λογιζόμενα, καὶ
 51 δι' ὅλον ἀπαράδεκτα τῷ κοινῷ τῆς καθ' ἡμᾶς τοῦ χριστοῦ μεγάλης ἐκκλη-
 52 σίας. διὸ ἀξιοῦμεν τὴν αὐτῆς ἐνδοξότητα συνοδικῶς, καὶ προτιρεπόμεθα
 2α σελὶς 53 πατρικῶς διὰ τὰ ὁμιλήσῃ ἐπιπόνως ὅπου δεῖ περὶ τῶν ἀσυστάτων ἐκείνων, καὶ
 ἐπιπλά-
 54 στων, καὶ κατὰ τὴν περιγραφὴν ἣν ἐποιησάμεθα ὧδε τῆς ἀκριβοῦς ἡμῶν
 ἐρεῦνης,
 55 καὶ συνοδικῶς μετ' ἐπιστασίας ἐξετάσεως, τὰ ἀποδείξῃ αὐτὰ ὡς χάριτην ἄγρα-
 56 φον, ἐπειδὴ οὐδ' ὅλως ἀνεχόμεθα τῆς τοιαύτης δολιότητος, καὶ προφανεστάτης
 57 σκευωρίας. καὶ ταῦτα μὲν εἰς εἰδοποίησιν αὐτῆς, καὶ παντελῇ ἀκύρωσιν τῶν ἐπι-
 58 πλάστων ἐκείνων ἐγγράφων, τὰ δὲ ἔτη αὐτῆς εἴησαν θεόθεν πλεῖστα καὶ παντευ-
 daίμονα.
- 59 { ἀψ' ἡ^ω φευροναρίου 5^η
- 60 † καὶ ἐν Χ(ριστ)ῷ εὐχέτης διάπυρος

Verso

- 1 τῷ ἐνδοξοτάτῳ ἄρχοντι δραγουμάνῳ τοῦ βασιλικοῦ στόλου, καὶ ἡμετέρῳ κατὰ
 πνεῦμα νίῳ
 2 ἀγαπητῷ καὶ περιποθήτῳ κυρίῳ κωνστιάκῃ χαντζερῇ. εὐχετικῶς

95

Δηλωτικὸν γράμμα

Χάρτης δίφυλλος
 0,164×0,110

1796, Αὐγούστου 20
 Σίφνος

Ὁ Ἡγούμενος τῆς μονῆς τοῦ Ἀγίου Ἀρτεμίου καὶ οἱ σὺν αὐτῷ πατέρες, καθὼς καὶ οἱ ἐπίτροποι τοῦ μετοχίου Ζαφείρης καὶ Κωνσταντῖνος Μάτσα, δηλοῦν ὅτι ἔλαβον παρὰ τοῦ Νικολάκη Γρυπάρη, τὰ παρὰ τοῦ μακαρίτου Ἀγίου πρόφην Κυζίκου Ἀγαπίου καταλειφθέντα αὐτῇ ὡς ἐλεημοσύνην πεντήκοντα γρόσια, εἰς μνημόσυνον αὐτοῦ αἰώνιον.

Ὁ Τζελεπῆς Νικολάκης εἶναι ὁ ἐκτελεστής τῆς διαθήκης τοῦ Ἀγαπίου καὶ ἀνεψιός του ἐκ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ Ἀντωνίου. Τζελεπῆς προσαγορεύεται οὗτος καὶ ἐν 50, 59, 66, 73. Ὁ Ἡγούμενος τῆς μονῆς καλεῖται Γαβριήλ, φέρων τὸν ἐκκλησιαστικὸν βαθμὸν τοῦ συγκέλλου, περὶ οὗ βλέπε Ν. ΜΙΛΑΣ, *Τὸ Ἐκκλησιαστικὸν Δίκαιον τῆς Ὁρθόδοξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας*, μετάφρ. Μ. Ἀποστολοπούλου, Ἀθῆναι 1906, σελ. 344.

Περὶ τῆς μονῆς τοῦ Ἀγίου Ἀρτεμίου δὲν κατώρθωσα νὰ πληροφορηθῶ τι. Ποίας δ' ἄλλης ἦτο μετόχιον δὲν κατώρθωσα ἐπίσης νὰ ἐξακριβώσω. Πάντως ὡς μετόχιον εἶχε

